

Soveltava Liikunta SoveLi ry:n ja SoveLi ry:n jäsenjärjestöjen yhteinen lausunto liikuntapoliittiseen selontekoon liittyen

SoveLi ry jäsenjärjestöineen kiittää mahdollisuudesta olla mukana liikuntapoliittisen selonteon kirjoittamisprosessissa ja lausuu seuraavaa:

Näkemyksemme mukaan valmisteilla olevan liikuntapoliittisen selonteon kirjauksissa tulee selkeästi huomioida soveltavan liikunnan kohderyhmä ja sen tarpeet. Tätä näkemystä tukevat muun muassa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolait sekä liikuntalaki, joihin asia on selkeästi kirjattu. Lisäksi Suomi on sitoutunut noudattamaan YK:n yleissopimusta vammaisten henkilöiden oikeuksista, jossa veloitetaan sopimusosapuolia toteuttamaan asianmukaisia toimia, jotta vammaiset henkilöt voisivat osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa virkistys-, vapaa-ajan- ja urheilutoimintaan. Selonteossa tulee myös ottaa huomioon valmisteilla oleva veikkausvoittovarojen jakoprosessin uudistus.

Soveltavan liikunnan kohderyhmä koostuu parhaan saatavilla olevan tiedon mukaan noin miljoonasta suomalaisesta, joilla on vamman, sairauden tai korkean iän vuoksi heikentynyt toimintakyky. Tämän kohderyhmän toimintakyvyn edistämiseksi tehtävät toimenpiteet ovat valtionhallinnon kannalta katsottuna tarpeen erityisesti kahdesta syystä. Ensinnäkin tämän kohderyhmän liikunta-aktiivisuutta edistävillä toimenpiteillä on potentiaalisesti suuri kansanterveydellinen -ja -taloudellinen merkitys, sillä liikunta-aktiivisuus ylläpitää ja kehittää tämän kohderyhmän työ- ja toimintakykyä tehokkaasti täten vähentäen tarvetta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluille. Toiseksi tämä kohderyhmä tulee tulevaisuudessa kasvamaan voimakkaasti väestön ikääntyessä.

Näiden lähtökohtien valossa SoveLi ry jäsenjärjestöineen toivoo seuraavien kirjausten näkyvän selkeästi liikuntapoliittisen selonteon sisällöissä:

1) Yhdenvertaisuus läpileikkaavana teemana

Liikuntalaissa todetaan, että yhdenvertaisuus on yhtenä lähtökohtana liikuntalain tavoitteiden toteuttamisessa. **Näkemyksemme mukaan liikuntapoliittisessa selonteossa tulisi ottaa kantaa siihen, miten tämä lähtökohta toteutuu käytännössä.** Millä toimenpiteillä valtionhallinto varmistaa sen, että liikuntapolitiikka kokonaisuudessaan kohtelee kaikkia Suomessa asuvia yhdenvertaisesti? Esimerkiksi liikunnan ja terveyden ammattilaisten koulutuksissa tulisi ottaa tämä näkökulma huomioon huomattavasti nykyistä vahvemmin.

2) Liikunta osana terveydenhuollon palveluketjuja ja kuntien hyte-toimintaa

Näkemyksemme mukaan liikuntapolitiikka liittyy opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan lisäksi myös muiden hallinnonalojen toimintaan. Erityisen tärkeää on huomioida se, että liikunnalla on merkittävä rooli myös sote- ja hyte-palveluiden kannalta. **Ehdotuksemme on, että selonteossa**

otetaan kantaa siihen, miten liikuntapalveluista terveydenhuoltoon johtavat palveluketjut (esim. liikuntaneuvonnan kautta) muotoutuvat sote- ja maakuntaudistuksen jälkeen. On tärkeää muotoilla ne mekanismit, joiden avulla kansalaiset ohjautuvat saumattomasti sote-palveluista liikuntapalveluihin ja toisin päin. Lisäksi on tarpeen määritellä, miten kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteet luovat liikuntamahdollisuuksia myös soveltavaa liikuntaa tarvitseville henkilöille. Esimerkiksi kuntoutuksen ja liikuntapalveluiden väliset ketjutukset ja riittävä palvelutarjonta ovat avainasemassa tässä prosessissa. Mekanismeja muotoiltaessa myös järjestötoimijoiden merkittävä panos ja toimintamahdollisuudet tulee ottaa huomioon.

3) Rahoitus

Rahoitusjärjestelmää kehitettäessä tulee Arpajaislain (1047/2001) 17 § jako-osuudet eri edunsaajaryhmien välillä pitää entisellään. Järjestötoimijat, erityisesti sosiaali-, terveys-, potilas- ja vammaisjärjestöt, voivat olla merkittävä resurssi kansalaisten liikkuttamisen kannalta. Järjestötoimijat tavoittavat tehokkaasti sen väestöosan, jota urheiluseurat eivät toiminnallaan tavoita, mutta jotka hyötyvät liikunnasta erittäin merkittävästi. Nykyisellään sosiaali-, terveys-, potilas- ja vammaisjärjestöjen liikuntatoiminta on kuitenkin aliresursoitu suhteutettuna niiden kohderyhmän kokoon ja erityistarpeisiin. **Ehdotammekin, että selonteossa tullaan ottamaan kantaa siihen, miten sosiaali-, terveys-, potilas- ja vammaisjärjestöjen liikuntatoiminnan rahoitus tullaan jatkossa turvaamaan. Lisäksi ehdotamme, että samassa yhteydessä tarkistettaisiin rahoituksen taso vastaamaan kohderyhmän kokoa ja erityistarpeita.** Oma ehdotuksemme on, että tarpeeseen suhteutettu rahoitusjärjestelmä työstetään poikkihallinnollisesti ja yhteistyössä liikuntaa edistävien toimijoiden kanssa. Uuden järjestelmän tulee antaa tilaa myös avustuskriteerit täyttävien toimijoiden omille valinnoille ja tukee liikuntaa edistävää toimintaa pitkäjänteisellä avustusrahoituksella, johon liittyy yhdessä rakennettu vaikutusten arviointimittaristo ja oikea-aikainen laajuudeltaan riittävä raportointi. Valtion hallinnon avustuskauten tulee olla pidempi, esimerkiksi neljä vuotta, mikä vähentää hallinnollista työtä ja antaa työrauhan toimijoille. Kunnan tehtävä on tukea kansanterveys- ja vammaisjärjestöjen paikallisyhdistyksien, seurojen ja muiden paikallisesti liikuntaa edistävien toimijoiden liikuntatoimintaa.

4) Esteettömyys

Jotta kaikilla Suomessa asuvilla olisi aidot mahdollisuudet nauttia liikunnasta, tulee liikuntapaikat ja niille johtava julkinen infrastruktuuri olla esteetön ja kaikkien saavutettavissa. Esteettömyys tulee ymmärtää laajasti ja liikuntaolosuhteiden tulee olla käytettävissä riippumatta ihmisen toimintakyvystä. Myös sisäilman laatu on yksi esteettömyyteen vaikuttava tekijä, johon tulee kiinnittää huomiota. **Ehdotamme, että selonteossa otetaan kantaa siihen, miten esteettömyys tulee jatkossa näkymään liikuntapaikkarakentamisessa sekä yhdyskuntasuunnittelussa.**

Toivomme, että nämä ehdotukset konkreettisine toimenpide-ehdotuksineen otetaan huomioon liikuntapoliittista selontekoa laadittaessa. Kirjaamalla nämä teemat selontekoon varmistetaan, että yhdenvertaisuus ja tasa-arvo tulevat tulevaisuudessa toteutumaan liikuntapolitiikassa entistä paremmin.

Soveltava Liikunta SoveLi ry:n jäsenjärjestöjä ovat: Aivoliitto, Allergia-, Iho- ja Astmaliitto, Epilepsialiitto, Folkhälsans förbund, Hengityслиitto, Lihastautiliitto, Mielen terveyden keskusliitto, Munuais- ja maksaliitto, Neuroliitto, Psoriasisliitto–Psoriasisförbundet, Selkäliitto, Suomen CP-liitto, Suomen Diabetesliitto, Suomen Luustoliitto, Suomen Mielen terveysseura, Suomen Nivelyhdistys, Suomen Parkinson-liitto, Suomen Reumaliitto, Suomen Sydänliitto ja Suomen Syöpäyhdistys.